

Адаптивне управління розвитком освітнього середовища закладу вищої освіти на засадах забезпечення якості

Полякова Ганна Анатоліївна

Світові тенденції змін спонукають до розвитку різних секторів економіки і суспільства, зокрема спрямовують зміни в освітній галузі, реформування національних систем вищої освіти, трансформацію закладів вищої освіти.

Під впливом змін зовнішнього середовища виникає потреба у здійсненні змін у локальних освітніх середовищах закладів вищої освіти (далі ЗВО). Цей процес стає ефективним за умови цілеспрямованого, адаптивного управління.

Управління розвитком освітнього середовища ЗВО пов'язане з розв'язанням певних протиріч, а саме: викликами глобальних змін, криз та повільним, несистемним реагуванням на них ЗВО; з міною потреб стейкхолдерів вищої освіти та їх слабким врахуванням в освітньому процесі; збільшенням вимог до якості вищої освіти та недостатнім менеджментом якості, повільним, а іноді формальним запровадженням процесів і процедур забезпечення якості; ускладненням освітніх та управлінських процесів (поліфункціональність, поліструктурність) та переважно реактивним, лінійним управлінням ЗВО.

Освітнє середовище ЗВО являє собою систему умов, можливостей та ресурсів, що впливають на якість і результати освітньої, наукової, інноваційної діяльності суб'єктів ЗВО, задоволення їхніх освітніх потреб.

Розвиток освітнього середовища ЗВО ми розглядаємо у двох аспектах:

1. Як процес прогресивної коеволюції його компонентів;
2. Як результат керованих та некерованих кількісно якісних змін станів його компонентів.

Ключовим фактором трансформації ЗВО, який сприяє його розвитку та конкурентоздатності на ринку освітніх послуг, є забезпечення якості вищої освіти. Основною характеристикою якості вищої освіти є відповідність освітніх процесів, умов та результатів цільовим пріоритетам стейкхолдерів вищої освіти, міжнародним та національним стандартам якості.

Розвиток компонентів освітнього середовища ЗВО в контексті внутрішнього забезпечення має враховувати стандарти ESG [2], які кожен ЗВО конкретизує в своїх внутрішніх системах забезпечення якості, а саме:

- цільові орієнтації розвитку освітнього середовища мають враховувати політику якості освіти у ЗВО;
- стейкхолдерський компонент спрямовується на реалізацію студентоцентрованого навчання, викладання та оцінювання, забезпечення якості викладацького персоналу;
- розвиток контентного компоненту пов'язаний із забезпеченням якості освітніх програм, актуальним змістом навчальних дисциплін та методичних ресурсів;
- інформаційний обіг, комунікації в освітньому середовищі регулюються стандартами інформаційного менеджменту та публічної інформації;
- розвиток функціонального компоненту спрямовується на забезпечення якості освітньої діяльності, результативність студентоцентрованого освітнього процесу;
- розвиток фізичного/віртуального компонента орієнтовано на забезпечення сучасних навчальних ресурсів (просторово-предметних, матеріально-технічних, цифрових).

Критерії якості освітнього середовища визначено у Положенні про акредитацію освітніх програм освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої

освіти. Слід зазначити, що окрім матеріально-технічних, навчально-методичних, інформаційних ресурсів, при акредитації освітніх програм значна увага приділяється таким умовам якісної підготовки фахівців, як: безпечність освітнього середовища для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти; підтримка здобувачів вищої освіти (освітня, організаційна, інформаційна, консультативна, соціальна); достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами; врегульовані процедури вирішення конфліктних ситуацій [1].

Предметне поле управління розвитком освітнього середовища ЗВО на засадах забезпечення якості освіти складає: моніторинг мінливості умов зовнішнього середовища; формування внутрішньої інноваційної екосистеми; побудову системи внутрішнього забезпечення якості освіти, здійснення процедур забезпечення якості розвитку та взаємозв'язку компонентів освітнього середовища (оцінка, самооцінка, моніторинг, підтримка, постійне покращення та саморегуляція), зворотній зв'язок із внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами вищої освіти [3, 271]. Інструментами адаптивного управління розвитком освітнього середовища ЗВО є: рамкові програми, кваліметричні моделі, опитування стейкхолдерів вищої освіти).

Таким чином, характеристиками адаптивного управління розвитком освітнього середовища ЗВО на засадах забезпечення якості освіти є:

1. Цілеспрямована взаємодія керуючої та керованої підсистем ЗВО для переведення компонентів освітнього середовища у систему умов, можливостей та ресурсів до якісно нового стану для задоволення освітніх потреб суб'єктів освітнього процесу, провадження ефективної освітньої, наукової, інноваційної діяльності у ЗВО;
2. Стратегічне управління з урахуванням поточних змін зовнішнього середовища, вимогами національних та міжнародних стандартів якості освіти;
3. Управління з опорою на зворотній зв'язок від стейкхолдерів вищої освіти;
4. Моніторинг забезпечення якості системного розвитку компонентів освітнього середовища.

Бібліографія:

1. Наказ МОН України № 977 від 11.07.2019 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ : ТОВ «ЦС», 2015, 32 с.
3. *Conceptual and Model Support for the Development of an Innovative-Active University*: monograph / edited by Prof., D.Sc. (Economics) Ponomarenko V., Prof., D.Sc. (Economics), Rayevnyeva O., Prof., Assoc. prof. (Economics) Yermachenko V. Primedia eLaunch, 2021. Boston, USA, 377 p. P. 242-272.

References:

1. Nakaz MON Ukrainy № 977 vid 11.07.2019 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvitynih prohram, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>.
2. Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity (ESG). Kyiv : TOV «TsS», 2015, 32 s. Okhremenko S.V. (2022). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv budivelnoi haluzi z vykorystanniam onlain-tekhnohii : dys. dok. filos. (015 Prof. osvita). Kyiv : In-t PTO NAPN Ukrainy, 313 s.

4. *Conceptual and Model Support for the Development of an Innovative-Active University*: monograph / edited by Prof., D.Sc. (Economics) Ponomarenko V., Prof., D.Sc.

(Economics), Rayevnyeva O., Prof., Assoc. prof. (Economics) Yermachenko V. Primedia eLaunch, 2021. Boston, USA, 377 p. P. 242-272.